

ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING LANGSHEEN HET TOEKOMSTIGE TRACÉ VAN DE N42 TE SINT- LIEVENS-ESSE: ZONE 6

EINDVERSLAG DEEL 1: ASSESSMENT EN INTERPRETATIE

ABO Archeologische Rapporten 1950

Rapport opgemaakt door: ABO nv

Derbystraat 55
9051 Gent

juni 2025
Dossiernr. 33039.R.01
Projectcode OE: 2022G181

COLOFON

Titel

Archeologische opgraving langsheen het toekomstige tracé van de N42 in Sint-Lievens-Esse:
zone 6

Auteurs

Pedro Pype en Jan Coenaerts

Projectnummer

- 33039 (intern)
- 2022G181 (Agentschap Onroerend Erfgoed: archeologienota)

Plaats en Datum

Gent & Aartselaar, september 2022 - oktober 2022

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1950

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	21/10/2022	Interne draft
v1	11/07/2023	Externe draft / definitieve versie
v2	17/06/2025	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleiders	Pedro Pype (zone 6)
Business Unit Manager	Glenn De hooghe
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

1	Inleiding	6
2	Onderzoeksvragen en doel.....	6
2.1	Administratieve gegevens zone 6	6
2.2	Onderzoeksvragen en doel	8
3	Afwijking Programma van Maatregelen	9
4	Voorkennis uit het vooronderzoek (hazen et al. 2021).....	10
5	Bodemkundig overzicht en stratigrafie	11
5.1	Landschappelijke en stratigrafische context.....	11
5.2	Putwandprofiel 6.1	12
5.3	Putwandprofiel 6.2	13
5.4	Putwandprofiel 6.3	15
5.5	Putwandprofiel 6.4	17
5.6	Bodemkundige assessment	19
6	Overzicht van sporen, spoorcombinaties en structuren.....	20
7	Fase 1: Postmiddeleeuwen: palencluster 16-17 ^{de} eeuw.....	24
8	Fase 2: 20 ^{ste} eeuwse ploegspoor	31
9	Natuurlijke sporen	32
10	Assessment van de vondsten.....	35
11	Assessment van de stalen.....	37
12	Beantwoording onderzoeksvragen zone 6	38
13	Interpretatie van de site	39
14	Kwaliteitscontrole.....	40
15	Bibliografie.....	41

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: De afbakening van de vindplaatsen 5 en 6 in de zones 5 en 6. (Bron: Lemahieu, et. al., 2020.)	10
Figuur 2: Algemeen opgravingsplan met aanduiding van de geregistreerde bodemprofielen en de aangetroffen archeologische sporen (ABO nv 2022)	11
Figuur 3: Profiel 6.1 in Zone 6 (ABO nv 2022)	12
Figuur 4: Profiel 6.1 (ABO nv 2023)	13
Figuur 5: Profiel 6.2 in Zone 6 §ABO nv 2022)	14
Figuur 6: Profiel 6.2 (ABO nv 2023)	15
Figuur 7: Profiel 6.3 in Zone 6 (ABO nv 2022)	16
Figuur 8: Profiel 6.3 (ABO nv 2022)	17
Figuur 9: Profiel 6.4 in Zone 6 (ABO nv 2022)	18
Figuur 10: Profiel 6.4 (ABO nv 2023)	18
Figuur 11: Algemeen sfeerbeeld tijdens het aanleggen van het vlak in Zone 6 (ABO nv 2022) .	20
Figuur 12: Algemeen opgravingsplan met aanduiding van de aangetroffen archeologische sporen S6.1 tot en met S6.14 (ABO nv 2022)	22
Figuur 13: Detailplan van kuilen S6.3,S 6.4,S 6.8 – S6.11 en S6.13 (ABO nv 202.....	23
Figuur 14: Curve met gecalibreerde datum (Intcal20)(Oxcal 2025)	25
Figuur 15: Configuratie van kuilen spoor 6.3, 6.4, 6.8 – 6.11 en 6.13 (ABO nv 2023)	26
Figuur 16: Vlakfoto kuil S6.3 (ABO nv 2022)	26
Figuur 17: Doorsnede van kuil S6.3 (ABO nv 2022)	27
Figuur 18: Coupetekening S6.3 (ABO nv 2022)	27
Figuur 19: Doorsnede van kuil S6.8 (ABO nv 2022)	27
Figuur 20: Coupetekening S6.8 (ABO nv 2023)	28
Figuur 21: Vlakfoto kuil S6.9 (ABO nv 2022)	28
Figuur 22: Doorsnede van kuil S6.9 (ABO nv 2022)	29
Figuur 23: Vlakfoto kuil S6.10 (ABO nv 2022)	29
Figuur 24: Doorsnede van kuil S6.10 (ABO nv 2022)	30
Figuur 25: Coupefoto S6.10 (ABO nv 2023)	30
Figuur 26: Vlakfoto ploegspoor S6.5 (ABO nv 2022)	31
Figuur 27: Coupefoto S6.5 (ABO nv 2022)	31
Figuur 28: Coupetekening S6.5 (ABO nv 2022)	31
Figuur 29: Natuurlijk spoor S6.6 (ABO nv 2023)	32
Figuur 30: Natuurlijk spoor S6.7 (ABO nv 2023)	33
Figuur 31: Natuurlijk spoor S6.11 (ABO nv 2023)	34
Figuur 32: Vondstenlijst (ABO nv 2023)	35
Figuur 33: Gesmede ijzeren spijkers uit kuil S6.3 (ABO nv 2022)	35
Figuur 34: Bodemfragment van een bord in majolica uit kuil S6.3 (ABO nv 2022)	36
Figuur 35: Tekening van de representatieve aardewerkfragmenten (ABO nv 2022)	36
Figuur 36: Monsterlijst (ABO nv 2023)	37

1 INLEIDING

Zone 6 (ca. 2000m²) werd in oktober 2022 opgegraven onder leiding van erkend archeoloog Pedro Pype samen met de archeologen Jan Coenaerts, Glenn De hooghe, Maud Libert en Rosean Debacker. De aanleg van het vlak en bodemkundige inzichten werden aangestuurd onder leiding van aardkundige Chantal De Jaeger.

Uit het uitgevoerde vooronderzoek werd een opgraving aanbevolen (vindplaats 6). De verwachting was om een cluster van Romeinse brandrestengraven aan te treffen (Hazen *et al.* 2021). De opgraving heeft, in tegenstelling tot de oorspronkelijke verwachtingen, slechts een beperkte hoeveelheid betekenisvolle archeologische gegevens opgeleverd binnen Zone 6. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van mogelijk Romeinse brandrestengraven werden binnen Zone 6 **niet** aangetroffen. Eén houtskoolrijke kuil die reeds tijdens het vooronderzoek werd aangesneden werd tijdens de opgraving verder gewaardeerd.

Deze kuil én overigens het merendeel van de waargenomen structuren bestond echter uit postmiddeleeuwse kuilen te relateren met een deel van een gebouwstructuur en een 20ste-eeuwse restant van een greppel.

In een deel van de ondiepe kuilen werden er resten van verbrande leem, houtskoolbrokken en -spikkels en fragmenten van gesmede spijkers aangetroffen en leidde tijdens het vooronderzoek tot de interpretatie van brandrestengraven. In kuilen spoor 6.3 en 6.14 kwam tevens aardewerk uit de late 16de en volle 17de eeuw. Mogelijk kuilen de kunnen eerder in verband gebracht worden met een gedeelte van hout- en leembouw.

Deel 1 van voorliggend rapport bevat een beschrijving, assessment en interpretatie van de aangetroffen sporen. Het is onderverdeeld in verschillende hoofdstukken. Hoofdstuk 4 bevat de voorkennis uit het vooronderzoek. De bodemkundige en landschappelijk context van zone 7 wordt toegelicht in hoofdstuk 5. Hoofdstukken 6-8 bevatten een overzicht van de aangetroffen sporen en structuren, ondermeer uit de postmiddeleeuwen en 20ste eeuw. De laatste hoofdstukken (9 en 10) bevatten een antwoord op de onderzoeksvragen en een terugkoppeling naar de historische context.

Deel 2 bevat alle lijsten en foto's van het uitgevoerde onderzoek.

2 ONDERZOEKVRAGEN EN DOEL

2.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ZONE 6

Projectcode: 33039	Onroerend Erfgoed: 2022G181
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv

Projectcode: 33039	Onroerend Erfgoed: 2022G181
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	Sint-Lievens-Esse N42
- Straat + nr.:	Schonenberg zn (zone 3)
- Postcode:	9550
- Fusiegemeente:	Herzele
- Land:	België
Lambertcoördinaten (1972; EPSG:31370)	
Kadaster	
- Gemeente:	Herzele, Sint-Lievens-Esse
- Afdeling:	8
- Sectie:	C
- Percelen:	
Uitvoerder	ABO nv, in zone 6 vertegenwoordigd door Jan Coenaerts, Pedro Pype (veldwerkleider), Maud Libert, Rosean De Backer, Chantal De Jaeger (aardkundige) en Laure Van Liedekercke (stage),
Verwerking	Pedro Pype en Jan Coenaerts
Contactpersoon Agentschap Onroerend Erfgoed	Inge Zeebroek
Onderzoekstermijn	November 2022
Reden van de bodemingreep	Herleiden van de N42
Archeologische verwachting	Romeinse brandrestengraven
Doelstelling	Evaluatie van archeologische sporen en vondsten
Inbreng externe specialisten	Niet van toepassing

Tabel 1: Administratieve gegevens zone 6

2.2 ONDERZOEKSVRAGEN EN DOEL

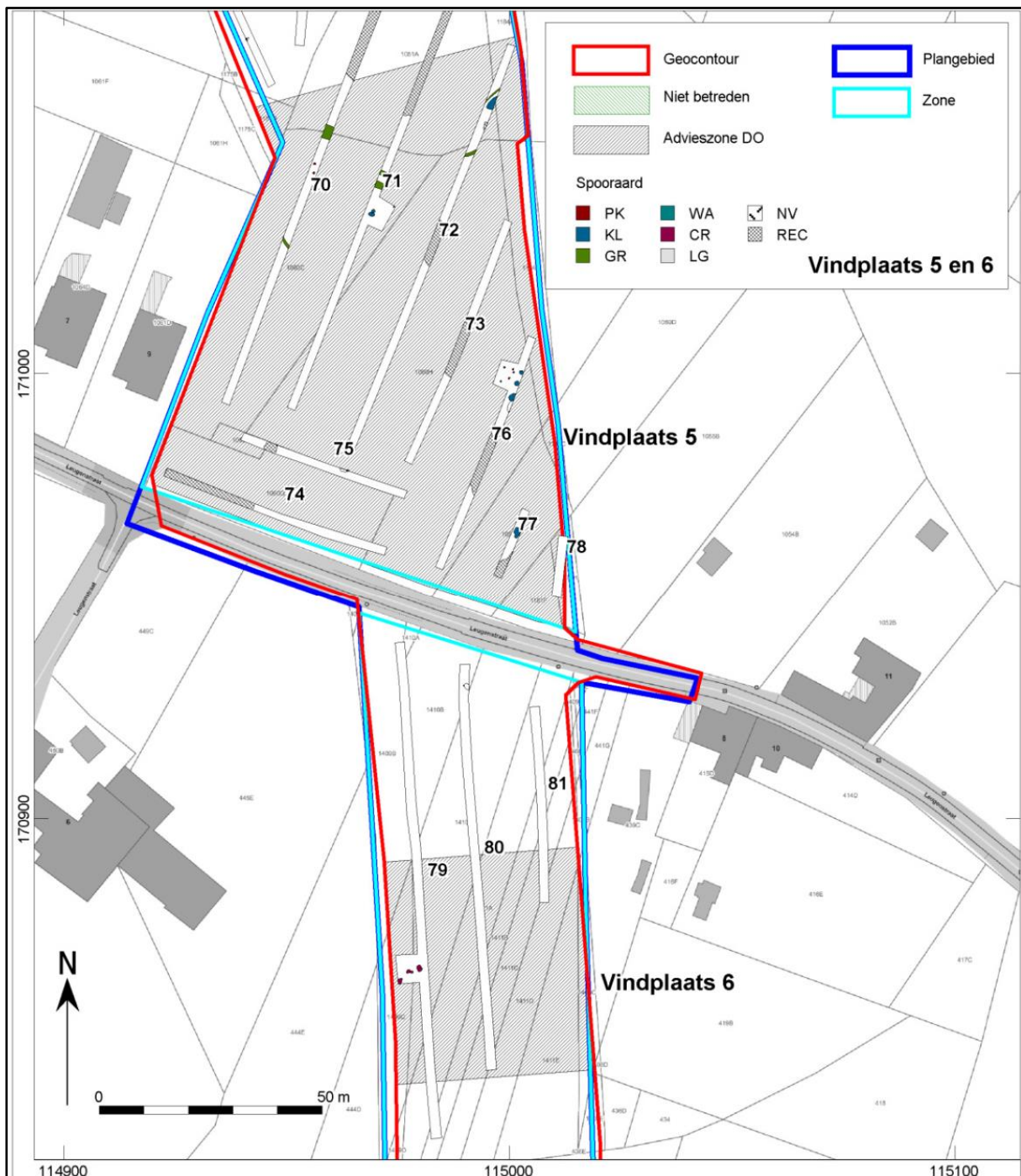
- Wat is de datering van de aangetroffen brandrestengraven?
- Wat is de omvang, begrenzing en ruimtelijke structuur van de grafvelden? Welke argumenten kunnen hiervoor aangereikt worden?
- Kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de types brandrestengraven binnen de grafvelden? Zijn er aanwijzingen voor interne organisatie binnen het grafveld?
- Wat kan er op basis van het vondstmateriaal gezegd worden over de materiële cultuur en de funeraire rituelen? Zijn de vondsten typisch of atypisch voor deze rituele context?

3 AFWIJKING PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

De opgraving werd uitgevoerd conform het programma van maatregelen.

4 VOORKENNIS UIT HET VOORONDERZOEK (HAZEN ET AL. 2021)

Zone 6 bestaat uit werkputten 79 tot en met 87, gelegen tussen de Leugenstraat en het niet te betreden perceel 432A. De bodemopbouw bestaat uit een Ap-horizont, colluvium met wisselende dikte en een Bt-horizont. Slechts vier sporen werden aangetroffen in deze zone. Drie daarvan zijn echter crematiegraven die een cluster vormen. Het beetje vondstmateriaal uit deze sporen doet een datering in de Romeinse tijd vermoeden. Net als bij de graven in zone 3 wordt een zone van 20 tot 25m rondom de graven afgebakend als vindplaats, in dit geval vindplaats 6.

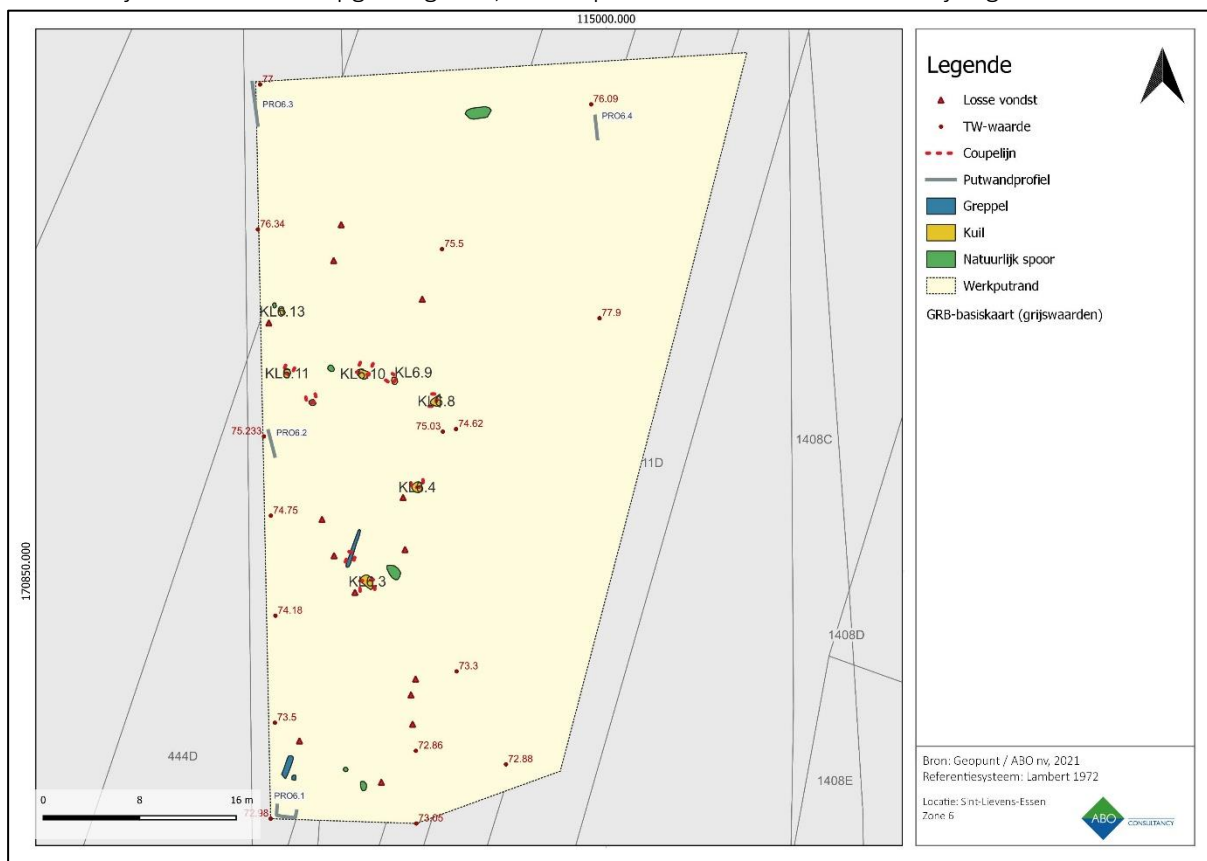
Figuur 1: De afbakening van de vindplaatsen 5 en 6 in de zones 5 en 6. (Bron: Lemahieu, et. al., 2020.)

5 BODEMKUNDIG OVERZICHT EN STRATIGRAFIE

5.1 LANDSCHAPPELIJKE EN STRATIGRAFISCHE CONTEXT

In het noorden van zone 6 is het profiel opgebouwd uit de bouwvoor en de Bt-horizont. Naar het zuiden daalt het terrein weer en duikt colluvium op.

Tijdens het vlakdekkend onderzoek werden in het totaal 4 bodemkundige profielen verspreid over het opgravingsvlak geregistreerd (profiel 6.1 tot 6.4). Profielen 6.1 tot 6.3 werden aangelegd ter hoogte van de westelijke rand van het opgravingsvlak, bodemprofiel 6.4 in het noordoostelijke gedeelte.

Figuur 2: Algemeen opgravingsplan met aanduiding van de geregistreerde bodemprofielen en de aangetroffen archeologische sporen (ABO nv 2022)

Zone 6 t.h.v. een weiland is relatief hoog gelegen in het landschap op de zuidelijke rand van een heuvelrug die is opgebouwd uit tertiaire sedimenten overdekt met een vrij dun (doorgaans <2m) pakket quartaire sedimenten. De top van het tertiair situeert zich er tussen +75 en +80mTAW.

Ter hoogte van het terrein kan wat betreft de tertiaire sedimenten een overgang tussen de Formatie van Lede ("lichtgrijs fijn zand, soms kalksteenbanken, kalkhoudend, fossilhoudend, soms glauconiethoudend, basisgrind") in het noorden en de Formatie van Gentbrugge – Lid van Vlierzele ("groen tot grijsgroen fijn zand, soms kleihoudend, plaatselijk dunne zandsteenbankjes, glauconiethoudend, glimmerhoudend") in het zuiden verwacht worden.

Wat betreft de quartaire sedimenten is hier op het terrein volgens de quartairgeologische kaart een opbouw van profieltype 2: ELPw en/of HQ. Dit zijn eolische sedimenten (loëss tot fijnzandig leem) met

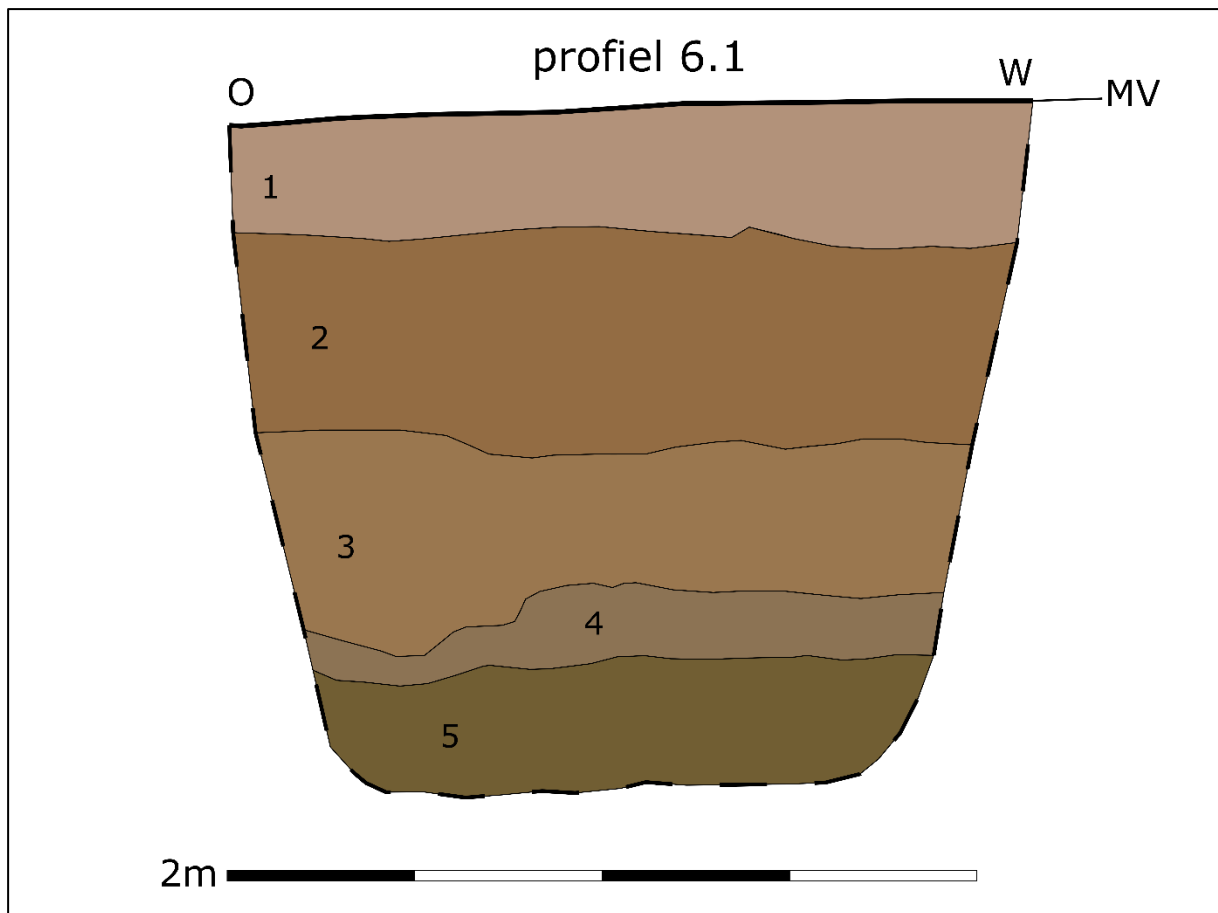
of zonder bijmenging van hellingssedimenten uit het laat-pleistoceen (weichseliaan). Echter komt in de omgeving ook profieltype 3a voor: dit betekent dat er zowel bovenop het laat-pleistocene eolisch pakket (met of zonder bijmenging van hellingssedimenten) fluviatiele sedimenten uit het tardiglaciaal/holoceen als onder het eolisch pakket fluviatiele sedimenten uit het laat-pleistoceen (weichseliaan) kunnen verwacht worden.

5.2 PUTWANDPROFIEL 6.1

Profiel 6.1 werd aangelegd aan de westelijke rand van het opgravingsvlak. De bovenste laag bestaat uit een bewerkte Ap-horizont ($\pm 0-0,20$ m-mv). Daaronder bevindt zich een colluviale, eolische leemlaag, bestaande uit lichtbruine tot gele loess ($\pm 0,20-0,50$ m-mv). Op diepte volgt een grindhoudende, fluviatiele afzetting in een zandige matrix, met duidelijke sporen van uitloging aan de basis ($\pm 0,50-1,20$ m-mv). De laag daaronder bestaat uit zandig sediment met glauconietinsluitels, mogelijk marien van oorsprong, wat wijst op de Formatie van Lede (vanaf $\pm 1,20$ m-mv).

Figuur 3: Profiel 6.1 in Zone 6 (ABO nv 2022)

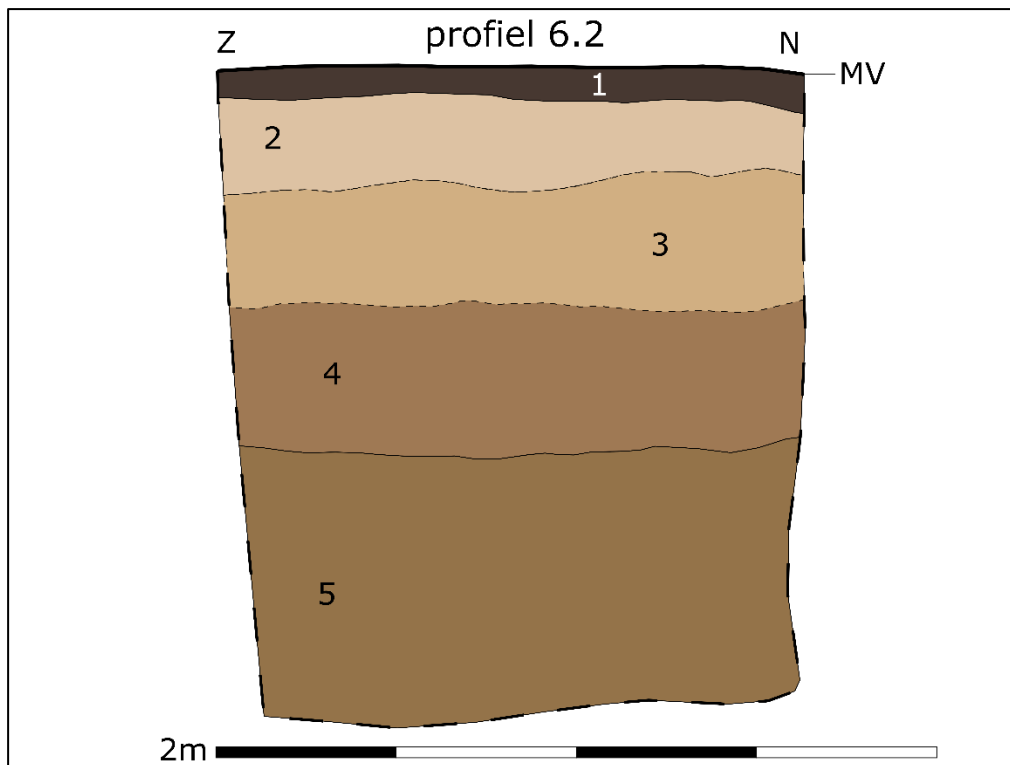
Figuur 4: Profiel 6.1 (ABO nv 2023)

5.3 PUTWANDPROFIEL 6.2

Profiel 6.2, eveneens gesitueerd aan de westzijde, toont een Ap-horizont ($\pm 0-0,15$ m-mv), gevolgd door een colluviale loesslaag met lokaal voorkomende uitlogingsbandjes ($\pm 0,15-1,00$ m-mv). Onder deze laag wordt opnieuw eolische leem aangetroffen, homogeen van structuur (dieper dan $\pm 1,00$ m-mv).

Figuur 5: Profiel 6.2 in Zone 6 §ABO nv 2022)

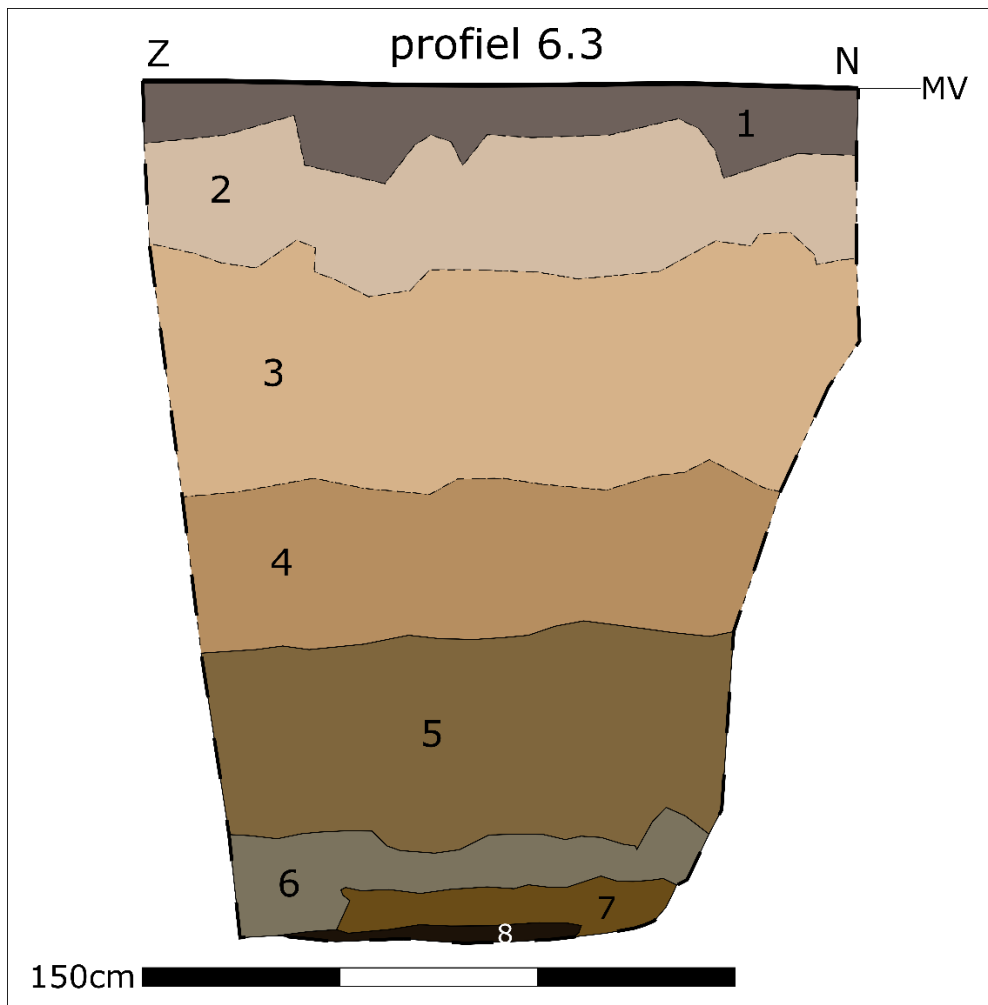
Figuur 6: Profiel 6.2 (ABO nv 2023)

5.4 PUTWANDPROFIEL 6.3

Profiel 6.3, ook aan de westzijde, toont een typische opbouw. De bovenste Ap-horizont ($\pm 0-0,20$ m-mv) wordt gevolgd door colluviale leem van eolische oorsprong ($\pm 0,20-1,00$ m-mv). Hierop volgt een eerste fluviatiele laag met grind in een zandige matrix ($\pm 1,00-1,25$ m-mv), die onderaan overgaat in een grof grindpakket met keien en een zandige matrix, inclusief uitlogingskenmerken ($\pm 1,25-1,70$ m-

Figuur 7: Profiel 6.3 in Zone 6 (ABO nv 2022)

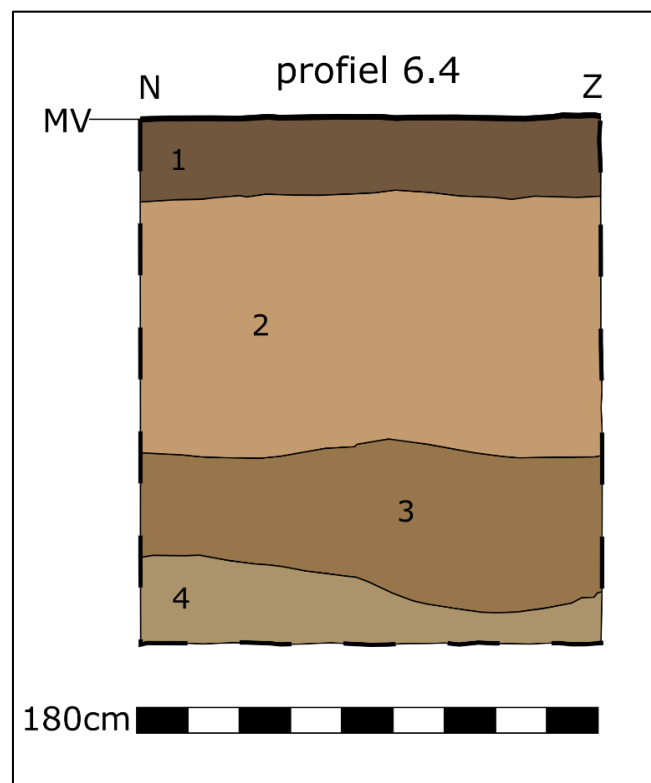
Figuur 8: Profiel 6.3 (ABO nv 2022)

5.5 PUTWANDPROFIEL 6.4

Profiel 6.3, ook aan de westzijde, toont een typische opbouw. De bovenste Ap-horizont ($\pm 0-0,20$ m-mv) wordt gevolgd door colluviale leem van eolische oorsprong ($\pm 0,20-1,00$ m-mv). Hierop volgt een eerste fluviatiele laag met grind in een zandige matrix ($\pm 1,00-1,25$ m-mv), die onderaan overgaat in een grof grindpakket met keien en een zandige matrix, inclusief uitlogingskenmerken ($\pm 1,25-1,70$ m-mv).

Figuur 9: Profiel 6.4 in Zone 6 (ABO nv 2022)

Figuur 10: Profiel 6.4 (ABO nv 2023)

5.6 BODEMKUNDIGE ASSESSMENT

De waargenomen stratigrafie weerspiegelt een klassiek Vlaams hellingsysteem: een dek van eolisch-afgezette loess, deels herwerkt door colluviale processen, rustend op oudere fluviatiele en eventueel mariene sedimenten. De aanwezigheid van uitlogingshorizonten en lokaal glauconiet duidt op langdurige bodemevolutie en post-depositionele processen, waaronder bodemerosie, elutie en neerslag van ijzeroxiden.

Het zuidelijk aflopende terrein en de variërende dikte van het colluvium wijzen op lokale hellingdynamiek en bodemverplaatsing. Deze processen zijn essentieel bij de interpretatie van de archeologische context, omdat zij kunnen leiden tot verstoring van originele bodemlagen en secundaire verplaatsing van vondsten.

Het archeologische vlak in Zone 6 bevindt zich op de zuidelijke rand van een heuvelrug, opgebouwd uit tertiaire sedimenten en bedekt met een relatief dun pakket quartaire afzettingen. De top van het tertiair ligt hier tussen +75 en +80 mTAW. Aangezien het vlak werd aangelegd net boven de natuurlijke ondergrond, kan het archeologische werkvlak geschat worden op een hoogte tussen ca. +75,5 en +77,5 m TAW, afhankelijk van de microtopografie van het terrein.

6 OVERZICHT VAN SPOREN, SPOORCOMBINATIES EN STRUCTUREN

Tijdens de vlakdekkende opgraving van Zone 6 werden in het totaal slechts 14 archeologische sporen aangetroffen en onderzocht (S6.1 tot en met S6.14; Figuur 12; Figuur 11). De aangetroffen sporen werden geconcentreerd aangetroffen in de vorm van kuilen en één enkele 20ste eeuwse greppelvormig spoor (S6.5) in het centrale gedeelte van het opgravingsvlak. Er werd slechts 1 vlak aangetroffen.

Periode	Structuur/spoorcombinatie	Spoornummer(s)	Vondsten
16-17 ^{de} eeuw	Kuilen	S6.1 –S 6.4, S6.6 – S6.14	AW
20 ^{ste} eeuw	Greppel	S6.5	AW
Natuurlijke sporen	*	S6.6, 6.7, 6.11	*

Tabel 2: Overzicht van de aangetroffen sporen en structuren per fase (ABO nv 2024)

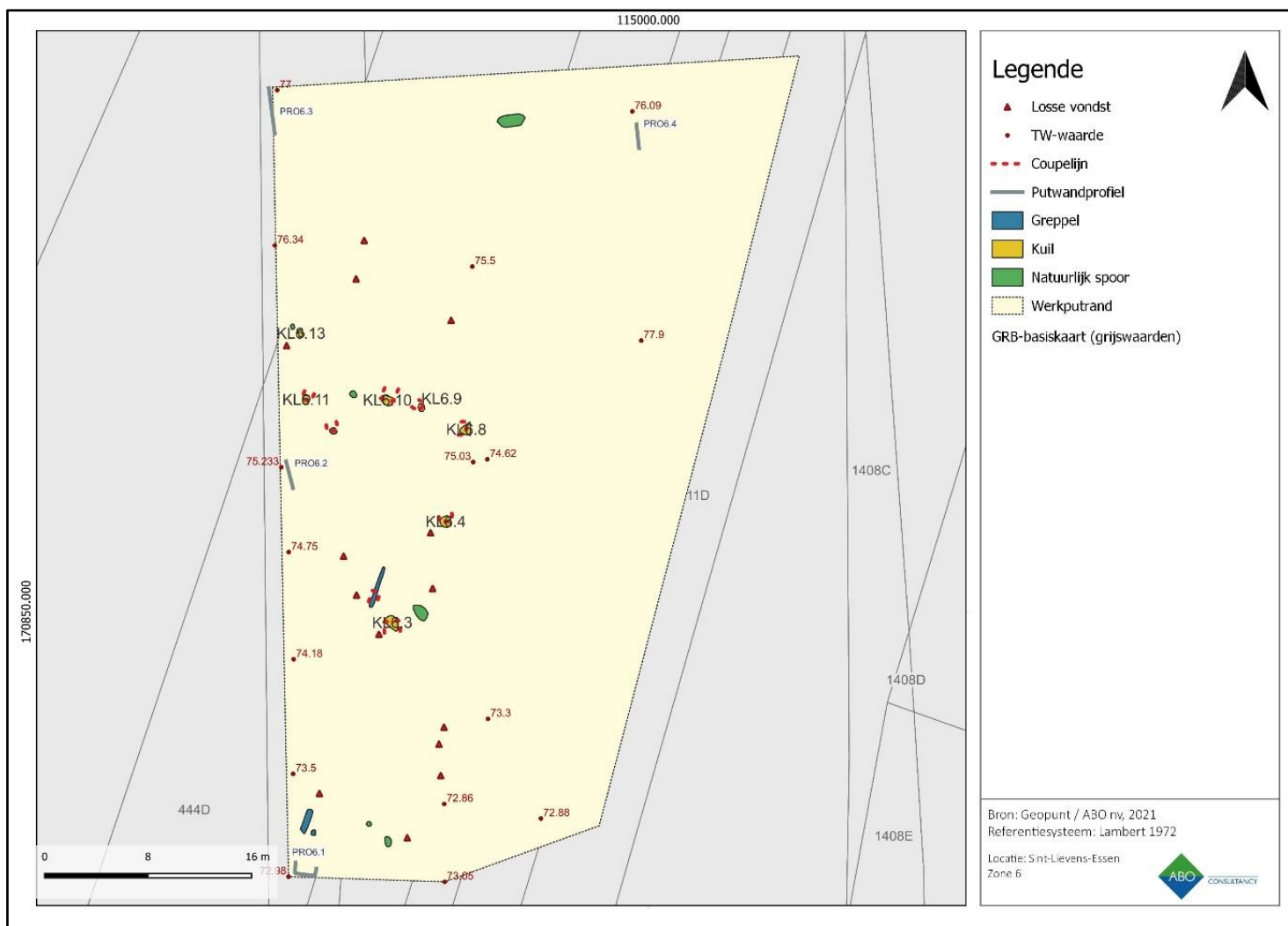
Figuur 11: Algemeen sfeerbeeld tijdens het aanleggen van het vlak in Zone 6 (ABO nv 2022)

Het veldwerk werd zoveel als mogelijk uitgevoerd in overeenstemming met de Code van Goede Praktijk. Het vlak werd aangelegd door middel van een 21-tons graafmachine met platte graafbak steeds onder begeleiding van een erkende archeoloog. Er werd geopteerd om de aangetroffen sporen in één werkput te registreren, nl. werkput 1, om verwarring te vermijden. Het vlak werd steeds door middel van de schop opgeschoond in functie van een optimale leesbaarheid van de aangetroffen sporen. Geregeld werden langsheen de putwanden profielen aangelegd om inzicht te verkrijgen in de aard van de bodemopbouw en verifiëren van het correcte archeologische niveau.

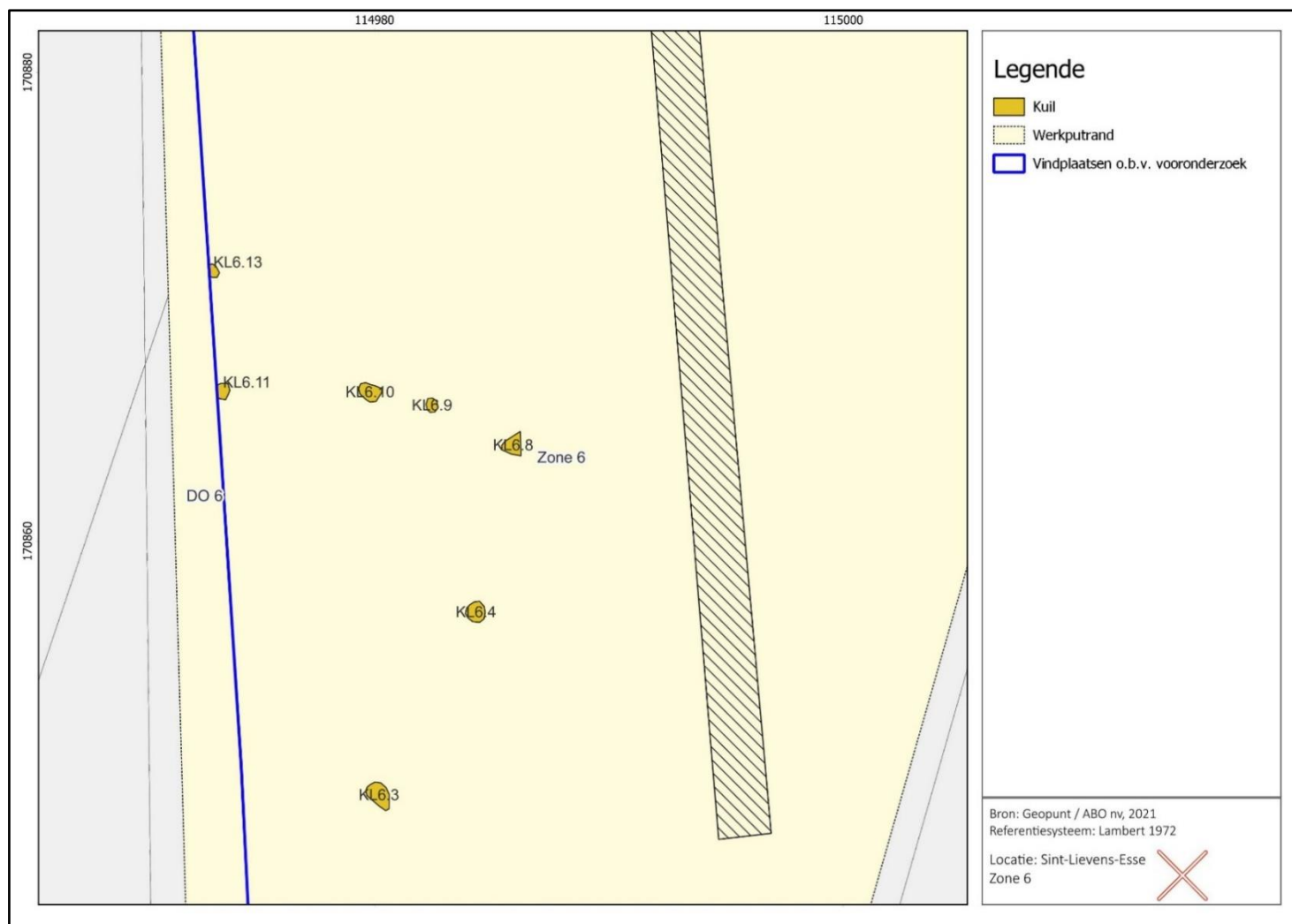
Iedere dag werden de aangetroffen sporen fotografisch geregistreerd en digitaal ingemeten zodat steeds een accuraat plan aanwezig was op het terrein.

Alle aangetroffen sporen werden voorzien van een toegekend individueel spoornummer en beschreven in een sporenlijst. Ieder spoor werd in eerste instantie gecoupeerd om inzicht te bekomen in de vorm en aanlegdiepte, het bekomen profiel geregistreerd en naderhand volledig manueel uitgegraven. Grotere sporen werden gecoupeerd en uitgegraven door middel van een graafmachine, steeds onder begeleiding van een erkende archeoloog.

Aanwezig vondstenmateriaal werd naargelang de aard apart ingezameld, ingepakt en voorzien van een identificatielabel. Delicate sporen en/of structuren werden tijdelijk beschermd tegen weersinvloeden door middel van worteldoek.

Figuur 12: Algemeen opgravingsplan met aanduiding van de aangetroffen archeologische sporen S6.1 tot en met S6.14 (ABO nv 2022)

Figuur 13: Detailplan van kuilen S6.3,S 6.4,S 6.8 – S6.11 en S6.13 (ABO nv 202

7 FASE 1: POSTMIDDELEEUWEN (PALENCLUSTER 16-17DE EEUW)

De aangetroffen kuilen (S6.3, 6.4, 6.8-6.11 en 6.13; Figuren 16-26) hebben alle een ronde tot ovale vorm met een diameter van maximaal 1m (Figuur 12). De opvulling van de onderzochte kuilen kenmerkt zich door een heterogene opvulling met de aanwezigheid van verbrande leemresten, houtskoolfragmenten en -spikkels, alsook fragmenten van gesmede spijkers. In doorsnede bleek duidelijk dat de meeste kuilen nog slechts heel ondiep bewaard bleven en hadden een min of meer komvormige doorsnede. Enkel kuil S6.3 bleek nog bewaard tot maximaal 0,20m -mv. Op de bodem van de kuil was nog een lens verbrande leem in situ bewaard (Figuur 17).

In de contexten S6.3 en S6.14 werd daarnaast een weinig aardewerk aangetroffen dat eenduidig kan worden gedateerd in de postmiddeleeuwse periode, meer bepaald tussen het einde van de 16de en de volle 17de eeuw.

Bij enkele kuilen, met name sporen S6.3 en S6.10, werd langs de rand in situ verbrande leem aangetroffen. Dit wijst erop dat ter plaatse hoge temperaturen zijn bereikt, vermoedelijk als gevolg van verbrandingsactiviteiten binnen de kuilen zelf. In spoor S6.3 kwamen bovendien fragmenten van verbrand botmateriaal aan het licht, wat mogelijk duidt op de verwerking of verwijdering van organisch materiaal.

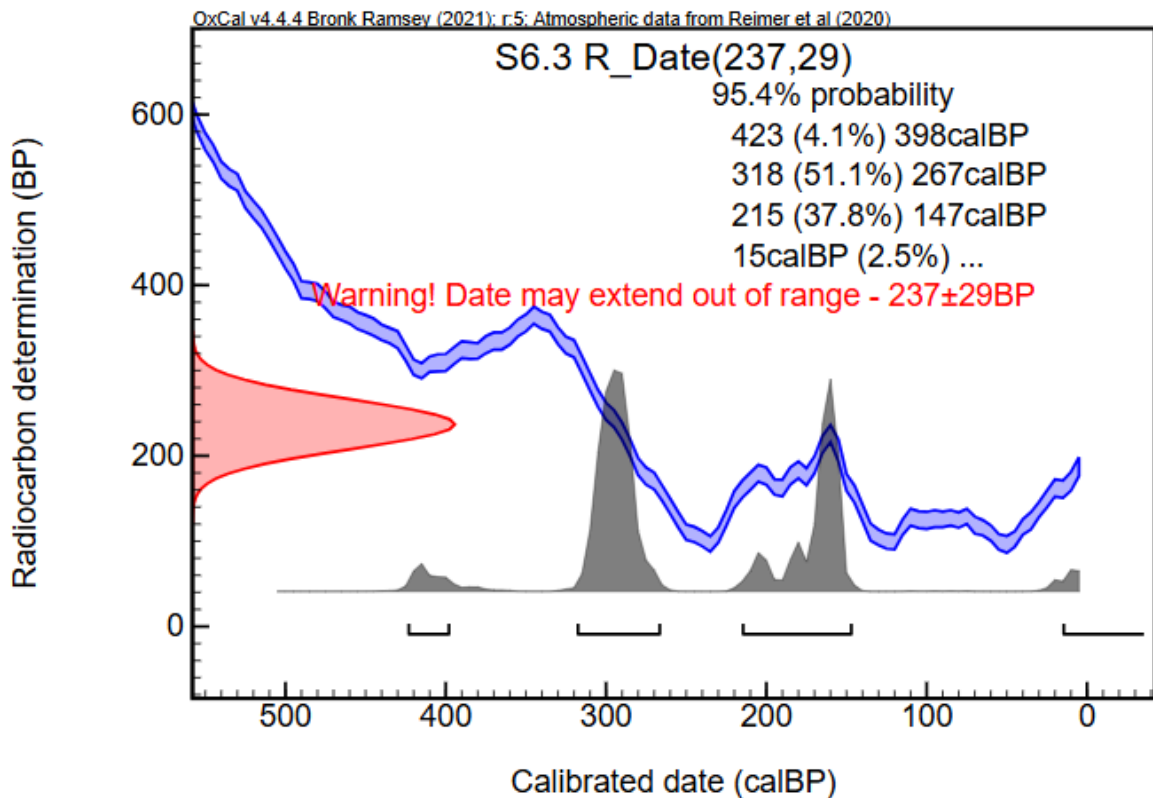
Opvallend is de configuratie van de kuilen S6.3, 6.4, 6.8 t.e.m. 6.11 en 6.13, die gezamenlijk een min of meer L-vormig patroon vertonen (Figuur 15). Deze ruimtelijke ordening suggereert het bestaan van een rechthoekige of vierkante structuur, waarvan deze kuilen wellicht een integraal onderdeel vormden. De aanwezigheid van verbrande leem in de vulling van enkele kuilen ondersteunt het vermoeden dat het hier een constructie van hout en leem betreft. Ook de aangetroffen spijkers kunnen in verband gebracht worden met een houten constructie. IJzeren spijkers werden bijvoorbeeld ook gebruikt om de wilgentenen in het vlechtwerk van de wanden te bevestigen op de vitsstokken voorafgaand het aanbrengen van de leem.

De in situ verbrande leem in de vulling van de paalkuilen wijst er bijkomend op dat dit het gevolg is van brand waarbij een bepaalde temperatuur werd bereikt en is mogelijk het gevolg van een brand.

De kuilen aangetroffen tijdens het vooronderzoek werden op basis van de aanwezigheid van houtskool, fragmenten van gesmede spijkers, verbrande leem en verbrand bot en het “beetje vondstenmateriaal” vermoedelijk gedateerd in de Romeinse periode en werden bijgevolg gedetermineerd als crematiegraven.

Tijdens de opgraving werden in de kuilen inderdaad duidelijk houtskool en in enkele in situ verbrande leem aangetroffen en in kuil spoor 6.3 zelfs duidelijke fragmenten verbrand (dierlijk) botmateriaal. In kuilen spoor 6.3 en 6.14 kwam aardewerk aan het licht die duidelijk dateert uit de postmiddeleeuwen en dan meer bepaald de late 16de en volle 17de eeuw.

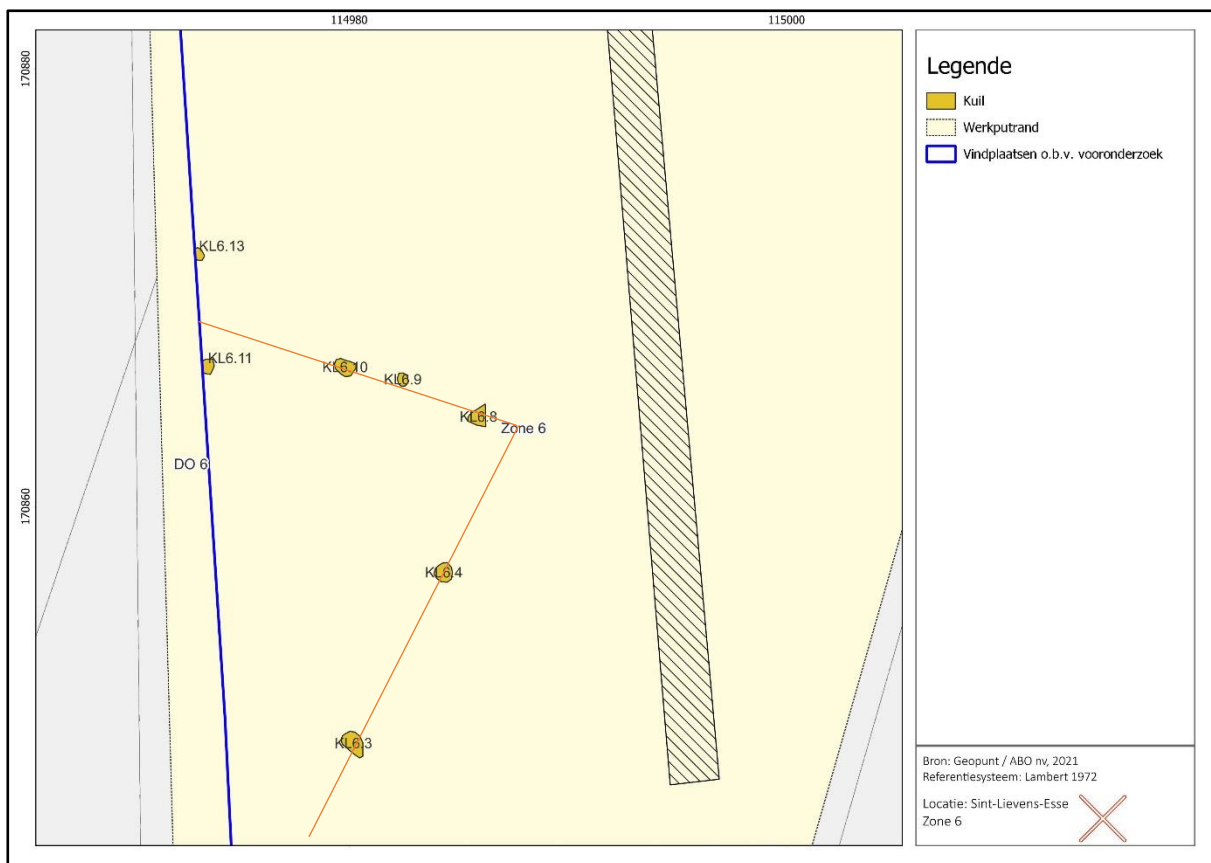
Deze datum werd bevestigd door een C-14 staal uit spoor 6.3 (Figuur 14). Het leverde een conventionele ouderdom op van 237 ± 29 BP, met een $\delta^{13}\text{C}$ -waarde van $-21,0\%$. Na calibratie (IntCal20) valt de datering in de periode 1655–1805 n.Chr. (95,4% betrouwbaarheid).

Figuur 14: Curve met gecalibreerde datum (Intcal20)(Oxcal 2025)

De kuilen kunnen dus duidelijk niet als crematiegraven gedetermineerd worden gezien om volgende redenen:

- De duidelijke L-vormige configuratie van de kuilen die wijzen op een gedeelte van een constructie.
- De te beperkte grootte van de kuilen. Crematiegraven zijn meestal aanzienlijk groter en hebben eerder een langwerpige rechthoekige vorm.
- De beperkte aanwezigheid van houtskool. In crematiegraven is er steeds een geconcentreerde aanwezigheid van houtskool aanwezig.
- De aanwezigheid van in situ verbrande leem. Bij crematiegraven werden de resten van de brandstapel gedeponeerd in een kuil en werd er dus niet in de kuilen gebrand. De aanwezigheid van verbrande leem aan de rand van enkele kuilen wijst duidelijk op het ter plaatse branden in de kuil.
- Aanwezigheid van verbrand dierlijk botmateriaal.
- Aanwezigheid van duidelijk postmiddeleeuwse aardewerkfragmenten bij een paar kuilen.
- De configuratie van kuilen spoor 6.3, 6.4, 6.8 – 6.11 en 6.13 die eerder wijzen in de richting van een deel van een houten constructie.

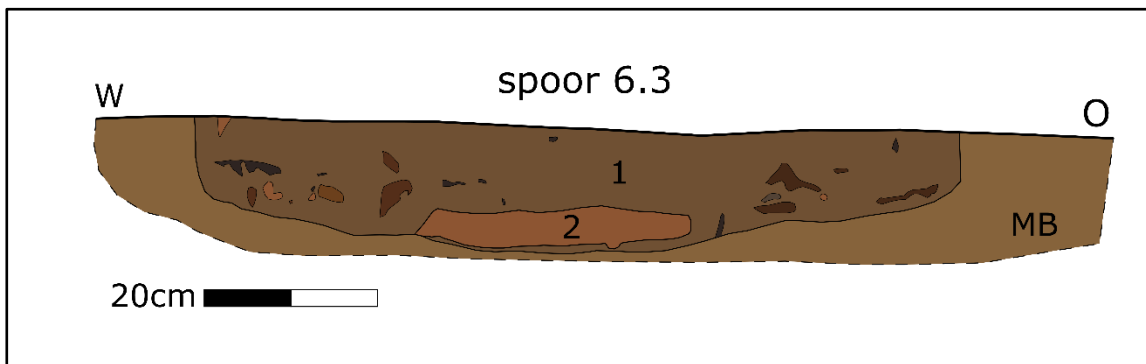
Figuur 15: Configuratie van kuilen spoor 6.3, 6.4, 6.8 – 6.11 en 6.13 (ABO nv 2023)

Figuur 16: Vlakfoto kuil S6.3 (ABO nv 2022)

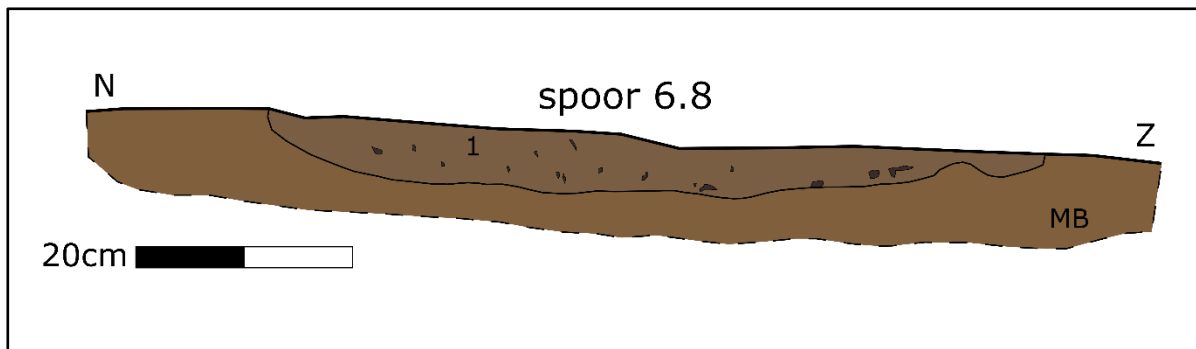
Figuur 17: Doorsnede van kuil S6.3 (ABO nv 2022)

Figuur 18: Coupetekening S6.3 (ABO nv 2022)

Figuur 19: Doorsnede van kuil S6.8 (ABO nv 2022)

Figuur 20: Coupetekening S6.8 (ABO nv 2023)

Figuur 21: Vlakfoto kuil S6.9 (ABO nv 2022)

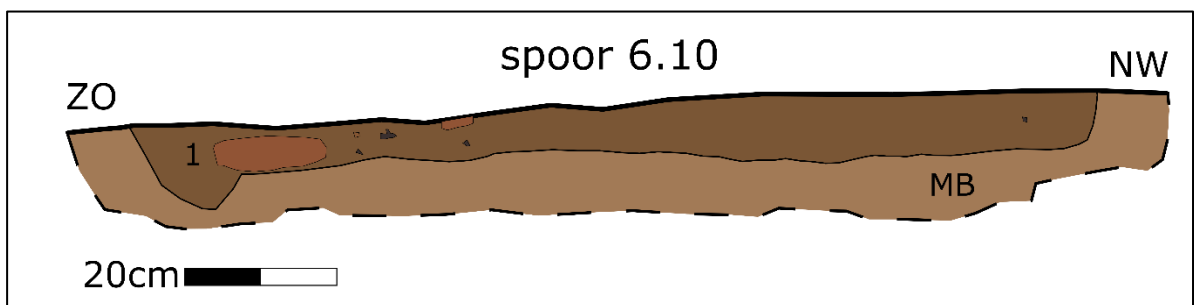
Figuur 22: Doorsnede van kuil S6.9 (ABO nv 2022)

Figuur 23: Vlakfoto kuil S6.10 (ABO nv 2022)

Figuur 24: Doorsnede van kuil S6.10 (ABO nv 2022)

Figuur 25: Coupefoto S6.10 (ABO nv 2023)

8 FASE 2: 20STE-EEUWSE PLOEGSPOOR

Een gedeelte van een noordoost-zuidwest verlopend smal spoor met een donkere heterogene opvulling werd geregistreerd als een restant van een ploegspoor S6.5 (Figuur 26). In doorsnede had het spoor een ondiep bewaard komvormig profiel met een diepte van maximaal 5cm -mv (Figuur 27-28). In de opvulling van het ploegspoor werden geen archeologische vondsten aangetroffen.

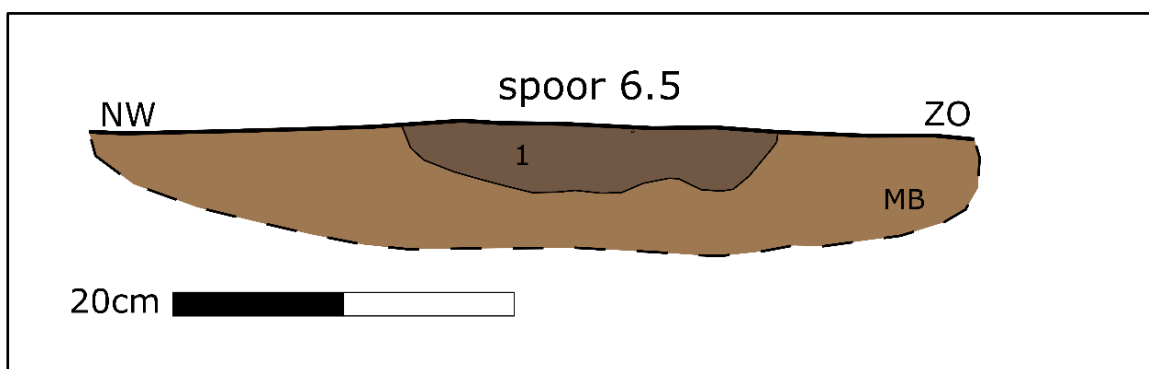
Mogelijk is het spoor, op basis van de aflijning, breedte, diepte en rechtlijnigheid, dan ook eerder het gevolg van een dieper reikende ploegschaar tijdens recente landbouwactiviteiten.

Figuur 26: Vlakfoto ploegspoor S6.5 (ABO nv 2022)

Figuur 27: Coupefoto S6.5 (ABO nv 2022)

Figuur 28: Coupetekening S6.5 (ABO nv 2022)

9 NATUURLIJKE SPOREN

Een drietal kuilvormige sporen bleken echter, op basis van vorm en opvulling, overduidelijk van natuurlijke oorsprong (S6.6, S6.7, S6.11). Deze worden gekenmerkt door een ronde tot ovale vorm met diffuse aflijning en een donkerbruine vulling met aanwezigheid van mangaan en wijzen op natte bodemcondities.

Figuur 29: Natuurlijk spoor S6.6 (ABO nv 2023)

Figuur 30: Natuurlijk spoor S6.7 (ABO nv 2023)

Figuur 31: Natuurlijk spoor S6.11 (ABO nv 2023)

10 ASSESSMENT VAN DE VONDSTEN

Figuur 32 geeft de aangetroffen vondsten weer. In de opvulling van kuilen spoor 6.3 en 6.14 werden verschillende spijkers, fragmenten verbrand botmateriaal en enkele aardewerkfragmenten aangetroffen (Figuur 33). Het aangetroffen aardewerk in kuil S6.3 betreft een bodemfragment van een bord vervaardigd in polychrome majolica van regionale herkomst (Figuur 34). In kuil S6.14 werd een randfragment van een bord in lokaal/regionaal vervaardigd aardewerk aangetroffen met loodglazuur.

Op basis van het vondstenmateriaal kan de opvulling van de kuilen in de late 16de tot volle 17de eeuw gedateerd worden. De talrijke losse vondsten van gebruiks aardewerk in de directe omgeving duiden tevens op een postmiddeleeuwse activiteitenzone.

Project code: 2022G181
Site: Sint-Lievens-Esse

Inventaris vondsten

Blad 2

Inventaris nr.	WP	Spoor	Vlak	Zone	Laag	Datum	Materiaalsoort	Verzamelmwijze (AAVL, Cp, Afw, Pnt, Bemo, Residu)	Aantal	Datering	Opmerking (vormspecificaties, bewaarskwaliteit, stalen, tekeningnummer, natuurlijk/antropogeen, primair/ secundair, ...)
19	5	5.8	1	5	1	24/08	keramiek	CP	1	late-Middeleeuwen	grijs aardewerk, reducerend, zacht gebakken, regionale productie
20	5	LV	1	5	/	23/08	bouwaarde	AAVL	5	recent	rode daktegel, oxiderend, hard gebakken, 2 stukken geglaazuurd
20	5	LV	1	5	/	23/08	bouwaarde	AAVL	7	recent	grijze daktegel?, reducerend, hard gebakken
21	5	5.3	1	5	/	22/08	bouwaarde	AAVL	1	recent	rode baksteen, met mortel, volledig baksteen, reducerend-oxiderend, hard gebakken, handgevoemd
21	5	5.3	1	5	/	22/08	keramiek	AAVL	6	recent	wit aardewerk, gedraaid (/industrieel), versiering (geschilderd)
21	5	5.3	1	5	/	22/08	glas	AAVL	4	recent	3 stukken helder glas, 1 gekleurd (groen), industrieel, 1 fleshals
21	5	5.3	1	5	/	22/08	natuursteen	AAVL	1	recent	stenen voeder-/drinkbak voor vee, grijze steen
22	5	5.3	1	5	/	24/08	keramiek	CP	6	recent	wit aardewerk, gedraaid (/industrieel), versiering (geschilderd), kommetjes, bordfragment, fragment van Maria-beeldje
22	5	5.3	1	5	/	24/08	glas	CP	2	recent (20e E)	helder glas, 1 volledige fles (met opschrift), 1 bodem fles
22	5	5.3	1	5	/	24/08	bot	CP	4	recent	dierlijke botmateriaal (schedel-, heupfragmenten), krengraf
23	5	5.7	1	5	/	24/08	bot	AAVL	70	recent	dierlijk botmateriaal, zeer fragmentarisch, recent graf, hond/kat

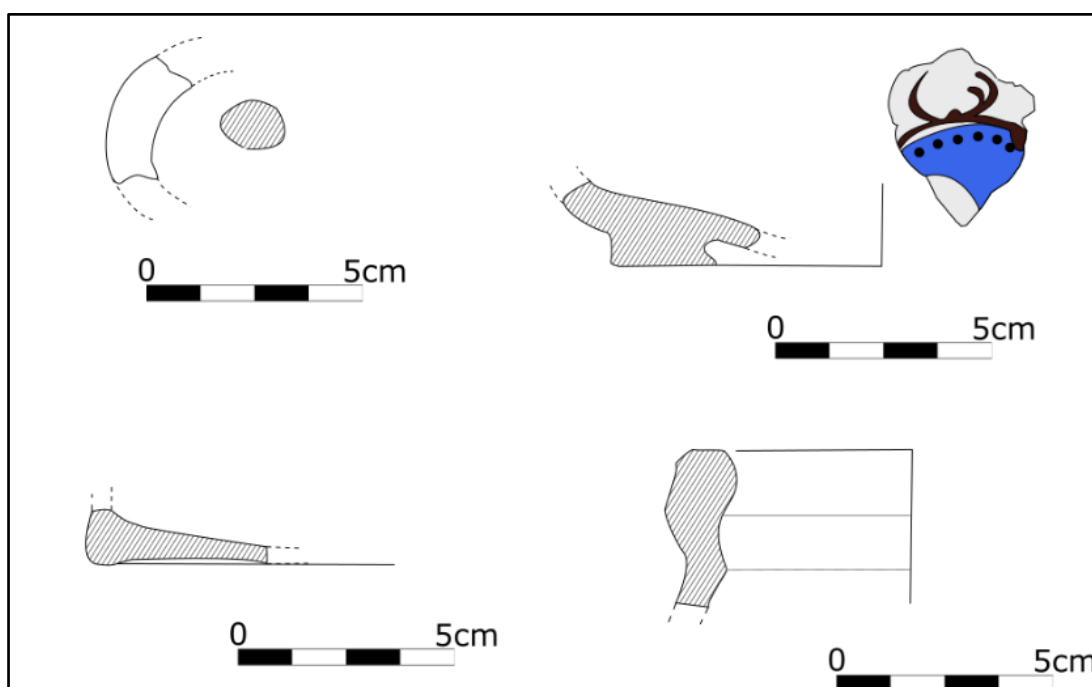
Figuur 32: Vondstenlijst (ABO nv 2023)

Figuur 33: Gesmede ijzeren spijkers uit kuil S6.3 (ABO nv 2022)

Figuur 34: Bodemfragment van een bord in majolica uit kuil S6.3 (ABO nv 2022)

Figuur 35: Tekening van de representatieve aardewerkfragmenten (ABO nv 2022)

11 ASSESSMENT VAN DE STALEN

Van kuil spoor 6.3 werden houtskoolstalen in bulk ingezameld met het oog op een eventuele determinatie van de gebruikte houtsoort en datering van de kuilen (Figuur 36).

Project code: 2022G181										Stalenlijst		Blad 1
Site: Sint-Lievens-Esse: N42 (zone 5)												
STAAL- NUMMER	WP	SP	VL	PROF	COUPE	LAAG	KWADRANT	DATUM	SOORT STAAL	ANALYSE	OPMERKINGEN	
1	6	6.3	1		1	1		Nov22	HK	Houtsoortbepaling		
										Datering		

Figuur 36: Monsterlijst (ABO nv 2023)

12 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN ZONE 6

Wat is de datering van de aangetroffen brandrestengraven?

Op basis van het dateerbare vondstenmateriaal uit kuilen spoor 6.3 en 6.14 kan de opvulling van de kuilen algemeen in de late 16de tot volle 17de eeuw gedateerd worden en dus als postmiddeleeuws.

Wat is de omvang, begrenzing en ruimtelijke structuur van de grafvelden? Welke argumenten kunnen hiervoor aangereikt worden?

Op basis van de aardewerkvondsten kunnen de onderzochte kuilen dus duidelijk niet als brandrestengraven gedetermineerd worden en is er bijgevolg geen sprake van een “grafveld”. De aangetroffen kuilen wijzen op de aanwezigheid

Kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de types brandrestengraven binnen de grafvelden? Zijn er aanwijzingen voor interne organisatie binnen het grafveld?

Niet van toepassing. Er is geen sprake van een “brandrestengraven binnen een grafveld” en dus bijgevolg ook niet van bepaalde types van brandrestengraven.

Wat kan er op basis van het vondstmateriaal gezegd worden over de materiële cultuur en de funeraire rituelen? Zijn de vondsten typisch of atypisch voor deze rituele context?

Niet van toepassing. De aangetroffen aardewerkvondsten zijn zonder twijfel postmiddeleeuws.

13 INTERPRETATIE VAN DE SITE

De vindplaats in Zone 6 is gelegen op een weiland dat zich relatief hoog in het landschap bevindt, op de zuidelijke flank van een heuvelrug. Deze heuvelrug bestaat uit tertiaire sedimenten die bedekt zijn met een dun pakket quataire afzettingen, doorgaans niet dikker dan twee meter. De top van het tertiair bevindt zich hier op een hoogte tussen +75 en +80 m TAW. De bodemopbouw bestaat uit een Ap-horizont, gevolgd door colluviale afzettingen met variërende dikte, en daaronder een Bt-horizont.

Tijdens het vooronderzoek werden slechts vier sporen gedocumenteerd, waarvan er drie in een cluster lagen en op basis van hun morfologie en beperkt vondstmateriaal voorlopig werden geïnterpreteerd als mogelijke crematiegraven uit de Romeinse periode. Tijdens de daaropvolgende vlakdekkende opgraving zijn in totaal veertien archeologische sporen (spoor 6.1 t.e.m. 6.14) geïdentificeerd en onderzocht. Deze bevonden zich geconcentreerd in het centrale deel van het opgravingsvlak en bestonden hoofdzakelijk uit kuilen, aangevuld met één enkele greppel (spoor 6.5).

De kuilen vertonen een ronde tot ovale vorm, met een maximale diameter van circa 1 meter. Hun vulling wordt gekarakteriseerd door sporen van intense verbranding, waaronder verbrande leem, houtskoolfragmenten en spikkels, evenals smeedijzeren spijkerresten. In sporen 6.3 en 6.14 werd bovendien postmiddeleeuws aardewerk aangetroffen dat eenduidig te dateren is in de late 16de tot de volledige 17de eeuw. De datering werd eveneens bevestigd door C-14 analyse.

Er werden in Zone 6 geen aanwijzingen gevonden voor Romeinse crematiegraven; de eerdere hypothese op basis van het vooronderzoek kon dus niet worden bevestigd.

De morfologie van de kuilen en hun onderlinge ruimtelijke relatie wijzen eerder op de aanwezigheid van een hout- en leemconstructie (zgn. vakwerkbouw), mogelijk een gebouwfundament of aanverwante structuur. De greppel (spoor 6.5) vertoont kenmerken die veeleer duiden op recente landbouwactiviteiten, zoals ploegen, dan op archeologische betekenis.

Vergelijkbare structuren werden in de regio meermaals vastgesteld, met name in het kader van opgravingen in en rond Herzele en het naburige Zottegem. Zo werd bij onderzoek aan de rand van de dorpskern van Herzele (project 'Stationsstraat-Zandstraat') een gelijkaardig ensemble van kuilen met verbrande leem en houtskool aangetroffen, eveneens daterend uit de Nieuwe Tijd. Daar wees het ensemble op de resten van een vakwerkconstructie met een vermoedelijk ambachtelijke functie.¹ Ook in Hillegem (opgraving 'Kloosterstraat') werd een reeks kuilen uit de 17de eeuw aangetroffen, waarin gelijkaardige vullingen voorkwamen, waaronder smeedresten, verbrande botten en spijkers, wat daar geïnterpreteerd werd als restanten van een kleine ambachtelijke werkplaats of bijgebouw.²

De gelijkenissen in materiaalassemblage en ruimtelijke ordening suggereren dat de structuren in Zone 6 mogelijk eveneens deel uitmaakten van een ambachtelijke of semi-ambachtelijke setting, een werkruimte met een houten bovenbouw in leemconstructie. Dergelijke contexten zijn kenmerkend voor rurale bewoning of economische activiteit in het overgangsgebied tussen dorpskernen en open landschap in de Nieuwe Tijd.³

¹ Van Neer et al. 2017

² Declercq & Lombaert 2025

³ Vanhoutte & Demeulemeester 2009

14 KWALITEITSCONTROLE

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		17/06/2025
Glenn De hooghe	Business Unit Manager		17/06/2025
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		17/06/2025

15 BIBLIOGRAFIE

Van Neer, W., Van der Schriek, M., & De Clercq, W. (2017). Archeologisch onderzoek 'Stationsstraat-Zandstraat', Herzele (Oost-Vlaanderen). Rapporten van het Agentschap Onroerend Erfgoed, 2017/45. Brussel: Agentschap Onroerend Erfgoed.

De Clercq, W., & Lombaert, L. (2015). Opgraving Kloosterstraat te Hillegem (Herzele): Sporen van vroegmoderne rurale bewoning en ambachtelijke activiteit. *Archeologie in Vlaanderen*, 14, 91–112.

Vanhoutte, S., & De Meulemeester, J. (2009). Nieuwe Tijd in het archeologisch bodemarchief: methodiek en resultaten in Vlaanderen. In: M. Martens & T. Vanderheyden (Eds.), *De archeologie van de Nieuwe Tijd in Vlaanderen* (pp. 17–39). Brussel: VIOE.